5

PAVLI IRENÆI

DISQVISITIONES DVÆ.

AD PRÆSENTES ECCLESIÆ TVMVLTVS SEDANDOS OPPORTVNÆ.

M. DC. LVII.

Digitized by Google

S. AVGVSTINVS.

CERTVM *eſt nos mandata ſeruare ſi volumus, ſed quia preparatur voluntas à Domino, ab illo petendum eſt vt tantùm velimus, quantùm* ſufficit *vt volendo faciamus... Qui ergo vult facere Dei mandatum, &* non poteſt, *iam quidem habet voluntatem bonam, ſed adhuc paruam & inualidam;* poterit *autem cùm magnam habuerit & robuſtam.... Et quis iſtam etſi paruam dare cœperat charitatem, niſi ille qui præparat voluntatem, & cooperando perficit, quod operando incipit? Quoniam ipſe vt velimus operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens... tamen ſine illo vel operante vt velimus, vel cooperante cùm volumus, ad bona pietatis opera* NIHIL VALEMVS. De Gratia & lib. arb. c. 16. 17.

IDEM S. AVGVSTINVS.

Concupiſcentiæ reatus niſi in renaſcentibus non ſoluitur, vt eo poſt hanc abſolutionem non inquinetur, niſi qui ei ad perpetrandum opus malum ſpiritu aduerſus eam vel non-concupiſcente, VEL NON FORTIVS CONCVPISCENTE *conſentit.* Lib. 6. operis vlt. in Iul. cap. vlt.

IDEM S. AVGVSTINVS.

Dicite nobis, ô vani, non defenſores, ſed inflatores liberi arbitrij; dicite inquam nobis, ſi noluiſſent Gentes credere, iuſtéque viuere, euacuaretur promiſſio quæ facta eſt ad Abraham? Non, inquies. Ergo vt Abraham ob ſtipendium fidei conſequeretur dilatationem ſeminis, præparata eſt Gentium voluntas à Domino; & vt vellent, QVOD ET NOLLE POTVISSENT, *ab illo factum eſt, qui ea quæ promiſit, potens eſt facere.* Contra ſecundam Iulian. Reſp. lib. 2.

IDEM ADVERSVS SEMIPELAGIANOS.

Omnes Deus docet venire ad Chriſtum, non quia omnes veniunt, ſed quia nemo aliter venit... Nam ſi & illos quibus ſtultitia eſt verbum crucis, vt ad Chriſtum venirent docere voluiſſet, proculdubio venirent & ipſi. Non enim fallit aut fallitur qui ait: Omnis qui audiuit à Patre & didicit, venit ad me. Abſit ergo vt quiſquam non veniat qui à Patre audiuit & didicit. Quare, inquiunt, non omnes docet? Si dixerimus quia nolunt diſcere quos non docet, reſpondebitur nobis: Et vbi eſt quod ei dicitur; Domine tu conuertens viuificabis nos. Aut ſi non facit VOLENTES EX NOLENTIBVS *Deus, quid orat Eccleſia ſecundum præceptum Domini pro perſecutoribus ſuis, quandoquidem hoc pro eis oratur, vt non credentibus, id eſt, fidem non habentibus* FIDES IPSA DONETVR. *Cùm igitur Euangelium prædicatur, quidam credunt, quidam non credunt. Sed qui credunt prædicatore forinſecus inſonante, intùs à Patre audiunt atque diſcunt; qui autem non credunt, foris audiunt, intus non audiunt, neque diſcunt; hoc eſt, illis datur vt credant, illis non datur. Quia nemo, inquit, venit ad me, niſi Pater qui me miſit traxerit eum... Et nemo poteſt venire ad me, niſi fuerit ei datum à Patre meo. Ergo trahi à Patre ad Chriſtum, & audire ac diſcere à Patre quo credat in Chriſtum, nihil aliud eſt quàm donum accipere à Patre quo credas in Chriſtum.* Hæc eſt Auguſtino catholica fides, Semipelagianorum errori oppoſita, *De Prædeſt. SS. c 8.*

S. THOMAS.

Omnis abſoluta voluntas Chriſti, etiam humana, fuit impleta; quia fuit Deo conformis: & per conſequens omnis eius oratio fuit exaudita. Quare dicendum eſt, quòd Dominus non orauit pro omnibus crucifixoribus; neque etiam pro omnibus qui erant credituri in eum, ſed pro his ſolùm qui erant prædeſtinati, vt per ipſum vitam conſequerentur æternam. 3. p. qu. 21. a. 4.

Digitized by Google

DISQVISITIO,

AN SINT IN ECCLESIA NOVÆ ALICVIVS HÆRESIS SECTATORES.

OMNIBVS retrò ſæculis nihil fortaſſe eiuſmodi viſum aut auditum, quale his noſtris temporibus cernere eſt. Sollicitantur omnes & Eccleſiæ & ſæculi poteſtates , armantur concionatores, populi concitantur , ad extinguendum neſcio cuius nouæ latentis, vt aiunt, hæreſis incendium. Periclitari dicitur res chriſtiana, niſi gliſcenti malo maturè occurratur. Rem totam propiùs inſpice, nec vanis rumoribus , ſed fidelibus oculis crede : nec hæreſeos, nec periculi vmbram aut ſomnium reperies.

Id quoniam oſtendi mirificè pertinet ad conciliandam Eccleſiæ pacem, hac ſcriptione breuiter, at ni fallor inuictè demonſtrabitur, nullam in Eccleſiâ hæreſim, nullos hæreticos eſſe, vt ex omnibus conſtet non tam hanc ſchiſmatis & hæreſeos flammam eſſe, quàm occultæ maleuolentiæ & priuati odij fumum, quem omnibus ac præſertim Eccleſiæ rectoribus offundere nituntur homines ſibi malè conſcij, nec obſcuris de cauſis exulcerati, vt in hâc omnium rerum caligine ſuis interim cupiditatibus ſeruiant.

Quod propoſui ſic efficio. Nulla hæreſis ſine hæretico dogmate. Nulli hæretici ſine pertinaciâ in damnato dogmate defendendo. Neutrum eſt in Eccleſiâ. Igitur nec hæreſis in Eccleſiâ, nec hæretici.

Singulas partes ſeparatim exequemur, ac primùm de hæretico dogmate.

ARTICVLVS PRIMVS.

Nouam illam hæreſim in ipſis quinque propoſitionibus non reſidere, quia eas nemo defendit.

OMnes de gratiâ controuerſiæ ad quinque propoſitiones iam redierunt. Nam cætera omnia citra fidei diſpendium liberè defendi iam ipſi aduerſarij conſentiunt. Ergo aut ibi hæreſis ſita, aut nuſquam. At non ibi eſſe facilè conuincitur. Omnes enim ad vnum catholici iſtas propoſitiones proſcribunt, & quidem in proprio verborum ſenſu : vbinam igitur hæreſis ? Confectam quæſtionem diceres, niſi aduerſariorum calliditas nouas rurſum lites ſerere inſtituiſſet. Non ſatis aiunt eſſe ad declinandam hæreſim, ſi propoſitiones damnentur in proprio ſenſu, niſi etiam damnentur in Ianſeniano. Ad hunc finem decretum quoddam ab Epiſcopis Galliæ expreſſerunt Annati ſui operâ Ieſuitæ, quo iubentur omnes Theologi propoſitiones in Ianſeniano ſenſu damnare. Hoc qui renuat, quod multi faciunt, illico hoc Annatino argumento feritur : Ianſenianus ſenſus ab Epiſcopis vt hæreticus proſcribitur. Defendis ſenſum Ianſenij. Ergo defendis hæreticum ſenſum. Ergo es hæreticus. Hoc ſophiſmate minis & terroribus armato omnes iam Moliniſmi vires continentur. Ex illo nouam Ianſenianam illam hæreſim eruunt. Hoc igitur accuratiùs excutiendum, diſſoluendum, obterendum eſt, quo ſimul fictitiæ hæreſeos terriculum euaneſcat.

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

Sophiſmatis Moliniani diſſolutio.

SI quis Bellarminum & Baronium Cardinales hoc argumento propter defenſum Honorij ſummi Pontificis ſenſum, Monothelitanæ hæreſeos ageret reos: Sexta ſynodus Oecumenica, item duæ ſequentes, ac duo ſummi Pontifices, Honorij Epiſtolas & ſenſum vtique damnarunt hæreſeos Monothelitanæ. Vos defenditis ſenſum Honorij. Ergo Monothelitanæ hæreſeos crimen ſuſcipitis. Quæro quo pacto tanti viri à tam fœdo & tam apertè falſo crimine eximendi ſint? Nimirum detegendo argumenti vitio, quod conſtat quatuor terminis, & ſub Honorij ſenſu æquiuocationem & fallaciam tegit.

Damnauit ſenſum Honorij ſexta Synodus. Senſum Honorij defendunt Bellarminus & Baronius. Sed non eundem ſenſum illa damnauit, iſti defendunt. Monothelitarum ſenſum in epiſtolis Honorij eſſe credidit ſexta Synodus, & ideò damnauit. At eaſdem epiſtolas catholico ſenſu interpretantur illuſtriſſimi Cardinales, & ideò defendunt. Non ergo Synodo aduerſantur in quæſtione iuris, ſed tantùm in facto, id eſt litterarum Honorij interpretatione.

Omnino duplici ratione hominis etiam ab Eccleſiâ damnati ſenſus defendi poteſt. Primò vt ille ipſe ſenſus, eademque ſententia quam damnauit Eccleſia, defendatur. Hoc qui faciat hæreticus eſt. Secundò vt alicuius autoris ſenſus ab hæreſi ad catholicam fidem benignâ interpretatione flectatur. Hoc qui faciat ſit temerarius, ſit præpoſterè benignus, hæreticus certè dici non poteſt: non enim hæreticum, ſed catholicum ſenſum defendit.

Vtroque modo defenſus Origenes, & vtrumque defenſionis modum valde Patres pro ſuâ æquitate ſecreuerunt. Multi enim ipſos Origenis errores defenderunt. Ergo illi à Patribus pro hæreticis habiti. Alij contrà ſic Origeni patrocinati ſunt, vt illos errores falsò illi aſcriptos eſſe certarent, eiuſque verba duriùs accipi contenderent. Hi non ſectatores, ſed defenſores Origenis ab Auguſtino dicuntur, in quos nemo tam injuſtus fuit, vt ob hanc rem notam hæreſeos in illos conferret.

Ex illis manifeſtum eſt Ianſenij ſenſum dupliciter defendi poſſe. Primò ita vt quinque propoſitiones, & proprium earum ſenſum Ianſenij eſſe quis fateatur, & eas nihilominus defendere non deſiſtat. Hoc ſi quis fecerit in illum inſurgant Ieſuitæ quantùm volent.

Verùm alia planè eximendi à noxâ Ianſenij ratio eſt: ſi quis videlicet eius verba eo ſenſu interpretetur, quem conſtat eſſe catholicum; idemque propoſitiones in earum proprio ſenſu damnet; at ipſas propoſitiones & proprium earum ſenſum in Ianſenio ſe videre deneget. Qui ita ſe gerat, quocunque nomine afficiatur, hæreticus dici nequit, cùm ſenſus ille, quem verè an falsò Ianſenij eſſe putat, vt catholicus ab omnibus probetur.

Hoc conſtituto reliquum eſt vt demonſtrem hâc tantùm ſecundâ ratione à permultis viris eruditis defendi Ianſenium; quia nimirũ eius verba eo ſenſu accipiunt, quem nemo hæreſeos accuſare audeat. Quod poſtquam confecero ſponte corruet Annatinum ſophiſma. Damnant enim Ianſenij ſenſum Epiſcopi; ſed illum videlicet, quem Ianſenij eſſe crediderunt. Rurſum quidam Ianſenij ſenſum non ejurant; ſed quia illum aliter quàm Epiſcopi interpretantur, & eam tantùm arbitrantur doctrinam in illo contineri, quam ipſis Epiſcopis, ipſi ſummo Pontifici probatam eſſe certò ſciunt. Non ergo illi ab Epiſcoporum mente & ſententiâ diſcedunt in aliquo dogmate, ſed tantùm in intelligentia Ianſenij, quem illi duriùs, hi benigniùs interpretantur. Vtrum in hoc ſit temeritas aliqua, alia eſt controuerſia; non eſſe hæreſim, extra controuerſiam eſt.

Digitized by Google

Omnis ergo difficultas ad hoc caput reducitur, vtrum ille ſenſus, quem Ianſenio tribuunt qui illum condemnare recuſant, ſit catholicus, nec ab Epiſcopis damnatus dici poſſit. Hanc ni fallor prorſus eximet ſubjuncta ſenſus illius Ianſeniani explicatio, quem tuemur.

ARTICVLVS III.

Tota Ianſenij doctrina circa quinque propoſitiones ad duo capita haud dubiè catholica reducitur.

QVid Epiſcopi ſenſus Ianſeniani nomine intellexerint haud facilè cõijci poteſt: nunquam enim illum explicarunt. Tam variè autem adhuc illum interpretati ſunt qui aduerſus ipſum ſcripſere, vt vix duos reperias in eodem ſenſu congruentes. Prorſus enim quemlibet ſenſum Ianſenio licet affingere, dummodò inſulſum aliquem errorem contineat. Itèmque quamlibet ſententiam licet defendere, dummodo Ianſenium verbo tenus repudies. Quid ergo, inquam, Epiſcopi ſenſerint incertum eſt; illud certum & indubitatum, nuſquam illis in mente fuiſſe damnare eam ſententiam, quâ contineri ſenſum Ianſenij arbitrantur qui eius damnationi non conſentiunt. Tota res ſolâ expoſitione indiget illius doctrinæ quam iſti eſſe catholicam certò ſciunt, & Ianſenianam etiam eſſe putant. Videant vel infenſiſſimi aduerſarij quid in eâ reprehendere habeant.

Sic igitur exiſtimant illi totam Ianſenij doctrinam circa quinque propoſitiones duobus iſtis capitibus contineri.

Primò, gratiam efficacem, quâ voluntas infallibiliter, ſed ſine neceſſitate ad bene operandum applicatur & determinatur, ad ſingulas actiones bonas, & ad ipſam orationem eſſe neceſſariam. Ita per orbem Chriſtianum omnis S. Thomæ ſchola, & celeberrimæ Academiæ. Nec verò iſti gratiæ maiorem Ianſenius attribuit efficaciam, quàm Thomiſtæ, vt quidam inſulsè criminari occipiunt; ſed eandem planè quâ ſcilicet voluntas phyſicè prædeterminetur, ſed ſine neceſſitate, niſi iſto nomine effectum infallibilem intelligas.

Secundum eſt, nullam in hoc ſtatu naturæ corruptæ dari gratiam ſufficientem Moliniano ſenſu acceptam, quæ ſcilicet nullum aliud auxilium requirat ad bene operandũ; ſed pro arbitrij nutu vel cõſentientis vel diſſentiẽtis, modò effectũ habeat, modò nõ habeat. Ita etiã omnes Thomiſtæ, vt ipſe Ianſenius teſtatur to. 3. lib. 3. c. 1.

Si nihil aliud Ianſenius circa quinque propoſitiones doceat niſi hæc duo capita, procul dubio catholicè ſentit; procul dubio verum eius ſenſum non damnarunt Epiſcopi, cùm nemo dicere audeat, ab Epiſcopis vel gratiam efficacem eſſe damnatam, vel Molinianam gratiam pro fidei dogmate ſancitam eſſe.

Si quid aliud ipſe ſentiat aut doceat, oſtendatur modò, & iam ipſius ſenſum nemo abdicare recuſabit. Nam qui recuſant, hâc vnâ ratione mouentur, quòd nihil aliud in ipſo vident. In quo vtique errare poſſunt: poſſunt de illo benigniùs quàm par eſſet ſentire: poſſunt eſſe temerarij. At hæretici prorſus eſſe non poſſunt; niſi hæreticum ſit ipſam Eccleſiæ fidem ſub Ianſenij nomine defendere.

Sed ne tam generali aſſeueratione fucum facere velle exiſtimentur, operæ pretium eſt ſigillatim oſtendere quid Ianſenium circa Propoſitiones ſenſiſſe putant: ex quo patebit, nihil aliud aſtrui, niſi efficacis gratiæ neceſſitatem ad ſingulos actus; nihil aliud rejici, niſi verſatilem Molinæ gratiam.

Digitized by Google

ARTICVLVS IV.

Quid circa primam propoſitionem ſenſerit Ianſenius, prout à ſuis defenſoribus explicatur.

HÆc vna eſt ex quinque propoſitionibus, cuius verba ex Ianſenio deprompta ſunt; quanquam loco ſuo auulſa alium planè ſenſum exhibeant, quàm qui ex appoſitis verbis elicitur. Hunc enim talem eſſe credimus.

Cùm omnibus hominibus, atque adeò iuſtis neceſſaria ſit gratia prædeterminans ad bene operandum, ad implenda Chriſtiano animo præcepta, ad graues tentationes vincendas: illa tamen gratia non omnibus iuſtis etiã volentibus, conantibus, & orantibus imperfectè per gratias inefficaces, quas Thomiſtæ ſufficientes vocant, ſemper præſto eſt. Ergo etiamſi iuſti in hoc ſtatu conſtituti veram habeant implendi mandata poteſtatẽ per gratiã illam tum habitualẽ tum actualem; illa tamen poteſtas nõ complectitur omnia ad agendũ neceſſaria: nec ſufficiens eſt Moliniſtico ſenſu; quia deeſt adhuc illi gratia efficax agendi, quæ neceſſaria prorſus eſt vt voluntas ad plenè conſentiendum applicetur & determinetur. Ita ſi gratia ſufficiens Thomiſtico ſenſu vſurpetur pro eâ quæ tribuit poſſe internum à gratia efficaci applicandũ, certum eſt omnes iuſtos volentes & conantes nunquam carere eiuſmodi gratiâ: ſin autem Moliniſtico ſenſu, ſic quibuſcunque deeſt gratia efficax, deeſt etiam gratia ſufficiẽs Moliniana. Sola enim gratia efficax eſt omnibus modis ſufficiens, vt vulgo Thomiſtæ omnes agnoſcunt. Similiter ſi vox *poſſe* vſurpetur pro potentiâ internâ agendi, vt vulgò ſumitur à Thomiſtis, omnes iuſti ſemper habent eiuſmodi poteſtatem, qualis eſt oculi ſani in tenebris, vt iidem docent. Sin autem vſurpetur Moliniano & vulgari ſenſu pro eâ cui nihil deeſt neceſſarium ad operandum, non habent ſemper omnes iuſti eiuſmodi potentiam: imò quicunque gratiâ efficaci carent, tali etiam poteſtate carent; carent enim aliquo neceſſario. Id ſi Moliniani defendi ægrè ferent, damnari curent ab Epiſcopis & à ſummo Pontifice diſertis verbis. Tunc enim ſenſum Ianſenij conſtabit eſſe damnatum. Sin autem id ſe impetrare nõ poſſe ſat ſciunt, quid eſt cur hæreſeos accuſent eos quorum ſenſus non ambiguis verbis expreſſos ne attentare quidem audeant.

ARTICVLVS V.

Quid circa ſecundam propoſitionem.

DVplex gratiæ interioris actualis genus ab Ianſenio admiſſum exiſtimamus: alia enim efficax apud illũ; alia inefficax. Prima illa eſt, quam Thomiſtæ ſimpliciter efficacem vocant: huic ſemper reſiſti poteſt, nunquã reipsâ reſiſtitur. Inefficax gratia eadem prorſus eſt atque ea, quam Thomiſtæ modò ſufficientem vocant, modò excitantem. Hæc tribuit poſſe & vires ad alium effectũ quem non habet, non tamen ita validas vt efficaci gratiâ ad bene operandum nihil egeant. Illi gratiæ verè reſiſtitur in eo effectu quẽ poſſet habere, ſi voluntas plenè conſentiret; imò nunquã iſti gratiæ non reſiſtitur, niſi cùm efficax & prædeterminans gratia illi adjungitur.

Sed quamuis iſta gratia ſit inefficax reſpectu boni operis ad quod ex naturâ ſuâ tẽdit, & ad quod implendum voluntatem excitat & roborat; alio tamen ſenſu eſt *efficax ſecundum quid*; quia ſemper actus illos imperfectos producit ad quos ex decreto abſoluto diuinæ voluntatis ordinatur. Atque ita generatim omnis Chriſti gratia efficax dici poteſt; quia ſemper id efficit quod Deus abſolutè fieri decreuit.

Quid hæc doctrina à vulgari Thomiſtarũ doctrinâ diſcrepet omnino ignorare nos fatemur. Quare cùm nihil læſam conſtet ab Epiſcopis Thomiſtarũ ſententiã, certum eſt etiam hanc, quam Ianſenianam eſſe credimus, nullo modò ab ipſis violatam.

Ergo ex Ianſenio, prout à nobis intelligitur, alicui gratiæ interiori veriſſimè reſiſti-

Digitized by Google

tur, ſed non ita vt Moliniſtæ docent, quaſi eidem gratiæ nunc reſiſtatur, nunc non reſiſtatur pro ſolo flexu voluntatis.

ARTICVLVS VI.

Quid circa tertiam propoſitionem.

CVm gratia efficax infallibiliter moueat voluntatē, nec ei auferat aut libertatem aut meritum, certum eſt ad merēdum nō requiri indifferentiā illam Molinianā, quâ voluntas ita poteſt bonum & malū agere, vt ad vtrumliber actu & effectiuè pro libito ſeſe determinet: cōtingere enim nō poteſt, vt cum gratiâ efficaci malū eligat.

Rurſus cùm ſine gratia efficaci nemo bene agat, multi cōtrà peccēt & demereātur, certum eſt ad demerendū non requiri indifferentiā Molinianam, quâ voluntas ita ſe ad bonū & malum poteſt cōuertere, vt ei nihil deſit neceſſariū, quo ſe in vtramlibet partem conuertat: caret enim in illo caſu gratiâ efficaci ad bene agendū neceſſariâ.

At hâc vnâ indifferentiâ demptâ cæteras omnes, quia gratiæ efficaci non aduerſantur, ſemper in hoc ſtatu naturæ lapſæ reperiri, nobis videtur ſentire Ianſenius. Itaque ex illo ad merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non ſufficit libertas à coactione, ſed requiritur etiam libertas à neceſſitate; & cum ipſâ gratiâ efficaci voluntas adhuc remanet indifferens ad malè agendum in ſenſu tum diuiſo tum compoſito, prout explicatur à Thomiſtis. Vtrum autem hæ indifferentiæ requirantur ad libertatem in genere, vel ad libertatem abſtrahendo à ſtatu naturæ integræ & lapſæ, à libertate Chriſti & hominum, alia quæſtio eſt, quæ Conſtitutionem non attingit.

ARTICVLVS VII.

Quid circa quartam propoſitionem.

NOn propterea Semipelagiani hæretici fuerunt, quia gratiæ vel obtemperari vel reſiſti poſſe dicerent, omnes enim id catholici docent; ſed in eo præciſè ab Auguſtino oppugnati, & poſteà ab Eccleſiâ damnati ſunt, quòd fidem inchoatam, & perſeuerantiam in fide negarent hominibus dari per gratiam efficacem; eam videlicet *quæ non eſſet communis bonis & malis, ſed diſcerneret bonos à malis:* eam de quâ dictum eſt: *Omnis qui audiuit à Patre & didicit, venit ad me*; & eam ex quâ totum gratuitæ prædeſtinationis myſterium indiſſolubili ſerie necteretur. Id vnum nobis videtur docere Ianſenius.

ARTICVLVS VIII.

Quid circa quintam propoſitionem.

MInimè Semipelagianum eſt, cum Proſpero dicere, Chriſtum pro omnibus hominibus mortuum eſſe quantum ad ſufficientiam pretij, & communem generis humani cauſam.

Non eſt item Semipelagianum, Chriſto tribuere humanam velleitatem pro omnium omnino hominum ſalute moriendi.

Hæreticū foret aſſerere Chriſtū tantùm pro ſalute prædeſtinatorum eſſe mortuū: mortuus eſt enim pro promerēdâ gratiâ omnibꝰ reprobis quibꝰ aliquādo collata eſt.

Cùm omnes iuſti gratiam habeant ad implenda mandata Thomiſtico ſenſu ſufficientem, ſiue habitualem ſiue actualem, omniſque gratia ex Chriſti morte deriuetur, conſequens eſt Chriſtū mortuum eſſe pro promerēdâ iſtâ gratiâ omnibus iuſtis.

Cùm abſoluta Chriſti voluntas diuinæ ſemper cōformis extiterit, proculdubio cōſenſit æterno prædeſtinationis decreto, quo Deus certos tantùm deſtinauit ad regnū gratuitâ miſericordiâ, rejectis ab hoc dono aliis pariter reis, quos in maſsâ perditionis reliquit. Illudque decretum nec precibus ſuis, nec mortis oblatione abſolu-

Digitized by Google

rè mutare voluit : non igitur reprobis vel perſeuerantiæ donum, vel ſalutem æternam per mortem ſuam abſolutâ voluntate promereri voluit, quamuis vtrumque antecedente & minùs propriè dictâ voluntate optare potuerit.

ARTICVLVS IX.

Senſus iſtos nec à ſummo Pontifice, nec ab Epiſcopis eſſe damnatos; ſed à totà Eccleſiâ catholicos haberi.

HAbent Moliniſtæ, quid ſentiant ij quos falſis criminibus apud populum, apud Eccleſię Principes in inuidiam vocare non ceſſant. Nihil aliud ſenſiſſe Ianſenium opinamur. Nos certè nil aliud tenere, quoniam propriæ conſcientiæ extra Deum quiſque arbiter eſt, ſanctiſſimè confirmamus. Ergo aut hunc ſenſum aggrediantur; aut maledicere deſinant.

Verùm quo pacto hunc ſenſum niſi apud imperitos laceſſere auderent, cùm luce clariùs pateat, nil in ipſo contineri niſi gratiæ efficacis aſſertionem, & Molinianæ gratiæ rejectionem, quorum alterutrum hæreſeos accuſare, aut à ſummo Pontifice damnatum dicere, nullus alicuius nominis Theologus adhuc auſus eſt. Quin & ipſe Moliniſtarum ſignifer Annatus in Cauill. p.19. apertè confitetur, *ſummum Pontificem id in quo diſſident Thomiſtæ à Ieſuitis diſputationi reliquiſſe, nec attingere voluiſſe controuerſiam de gratiâ per ſe ipſam efficaci.*

Hoc Annatus veritati litauit, volenſne an inuitus nihil definio. Aliter certè facere non potuit: nouerat enim quàm ſæpe Pontifex viuæ vocis oraculo de gratiâ efficaci vllâ in re violandâ nequidem cogitaſſe ſe declarauerat. Quod ne vlli obſcurum eſſe poſſet, voci ſcriptum adjunxit. Nam in illo Breui ad Epiſcopos Galliæ miſſo, mentionem facit cuiuſdam decreti ſacræ Inquiſitionis, in quo expreſsè habetur, controuerſiam de auxiliis eodem loco ab Innocentio X. relictam, quo illam Clemens VIII. & Paulus V. reliquerant. Hinc Romanorum Theologorum pars multò maxima non minùs poſt Conſtitutionem quàm ante, eandem doctrinam coram ſummo Pontifice quotidie tuetur & docet. Ceteræ verò per orbem Academiæ adeò illam non reijciunt, vt multæ non aliam admittant, nullæ excludant.

Quid Societates religioſas Dominicanorum, & Carmelitarum Diſcalceatorum loquar, à quibus exulat Moliniſmus, in quibus regnat victrix Dei gratia? Quid Presbyteros Oratorij, & Canonicos Regulares ſancti Auguſtini? Quàm paucos habet in hoc numero Molina ſectatores!

Atenim quidam ex iis cùm gratiam efficacem vel acerrimè tueantur, ſufficientem Molinianam vel cum execratione repudient, tamen iniquiores ſunt Ianſenio, fateor; ſed quia Ianſenij aliam mentem fuiſſe arbitrantur, eumque ſemper hoc maximè catholico gratiæ efficacis dogmate neſcio quos errores, imò illos ipſos qui in proprio quinque propoſitionū ſignificatu continentur, ſuperſtruxiſſe exiſtimant. At nos quibus hos errores recèns à Ianſenio exædificatos nondū videre contigit, quique nihil in illo legimus ſuper quinque illis propoſitionibus niſi puram & ſimplicem gratiæ prædeterminantis doctrinam, Molinæ oppoſitam, ſicut cum illis in ipſis dogmatis congruimus, ita in interpretatione Ianſenij tamdiu ab illis diſſentiemus, donec iſtos errores gratiæ efficaci ſuperadjectos ipſis lumen præferentibus deprehenderimus.

Ita prorſus de Epiſcopis Galliæ Lutetiæ congregatis ſentire pium ducimus, quorum vel maximam partem à S. Thomæ partibus ſtare, à Molinâ abhorrere notum eſt; nec vllum eſſe ex illis arbitror, qui Molinæ patronus audire vellet. Et tamen illi Ianſenij ſenſum damnari exigunt. Quamobrem? Quia nimirum ita multis ſic aſſerentibus crediderunt aliquid ſentire Ianſenium à gratiâ efficaci diuerſum, à Thomiſtarum ſcholâ alienum.

Digitized by Google

Verùm de illorum mente diuinare nihil neceſſe eſt, iis enim notis affecerunt Ianſenianum illum ſenſum quem damnari volunt, vt non poſſit quicquam à gratiæ efficacis doctrinâ eſſe disjunctius. Nam primò ſenſum illum recèns à Ianſenio inductum, & omnibus ſcholis catholicis ante Baïum ignotum eſſe pronuntiant. At hoc minimè in gratiam efficacem cadit. Quid enim in ſcholis catholicis notius & illuſtrius quàm hæc doctrina, quæ vna ante Molinam, & neſcio quoſdam Theologos Pighium & Cathariaũ in ſcholis catholicis viguit: poſt natos verò Ieſuitas ac Molinianã factionem, etſi in illis locis in quibus dominanrur, minùs floruerit; tamẽ in nobiliſſimis Academiis eandẽ ſemper autoritatẽ tenuit, & etiãnunc tenet.

Secundò talem aiunt iſtum ſenſum eſſe, vt ipſe Ianſenius fateatur illum à quingentis annis fuiſſe Scholaſticis incognitum. At contrà Ianſenius non vno loco, ſed pluribus diuinæ gratiæ efficientiam infallibilem ex Thomiſticâ ſcholâ confirmat; illoſque doctiſſimos, vt ipſe appellat, Theologos de vi illius prædeterminatrice rectiſſimè ſenſiſſe teſtatur. Non igitur illa doctrina eſt, quam Ianſenius ſcholis incognitam eſſe fatetur, cùm eam ex ſchola didicerit, hauſerit, expreſſerit.

Nec minùs illud à gratiæ efficacis neceſſitate ſenſum illum Ianſenianum abjungit, quòd hunc Auguſtino aduerſum eſſe teſtantur Epiſcopi: niſi enim omnium oculi adhuc caligauerunt, nihil ab vllo ſcriptore clariùs, ſignificantiùs, crebriùs exprimi poteſt, quàm illius gratiæ tum neceſſitas, tum vis indeclinabilis & inſuperabilis omnibus locis ab Auguſtino expreſſa eſt. Legantur modò libri de correctione & gratiâ, de prædeſtinatione ſanctorum, de dono perſeuerantiæ, de gratiâ Chriſti; nec vllum arbitror fore niſi priuatis cupiditatibus aut præjudiciis occæcatum, qui non Auguſtinum vel ſtultum fuiſſe, aut gratiæ efficacis neceſſitatem ad ſingulos pietatis actus docuiſſe, clariſſimè & validiſſimè confirmaſſe fateatur. Quam opinionem tantis nixam teſtimoniis, tot ſæculorum vetuſtate roboratam, vt verbulo obiter & aliud agentes Epiſcopi damnare voluerint, incredibile, indignum, contumelioſum in ipſos eſt. Verùm vt dixi ne tam fœdâ maculâ aſpergi poſſent, ſedulò cauerunt tum illis notis quibus Ianſenianum illum ſenſum deſignauerunt, tum maximè celeberrimâ illâ Theſi apud Patres Oratorij defenſâ ipſiſque dedicatâ, in qua cùm gratiæ efficacis neceſſitas ad ſingulos actus clariſſimè eſſet expreſſa, ne huic doctrinæ exiſtimarentur iniqui, actum illum frequentiâ ſuâ & plauſu cohoneſtauerunt.

ARTICVLVS X.

Concluditur nullam in Eccleſiâ nouam hæreſim eſſe, nullos hæreticos.

Ergo cùm in Ianſenio præter ipſum gratiæ efficacis dogma nihil ipſius defenſores videant & defendant, nec illum ſenſum quiſquam hæreſeos accuſet, conſequens eſt nullum in Eccleſiâ hæreticum dogma à quoquam defendi Aut enim tantùm gratiam efficacem docet Ianſenius, & ſic à nemine iure culpatur; aut aliquid prætereà, & ſic à nemine defenditur. Siue autem rectè ſentiat, ſiue erret, protſus tamen errore vacant ipſius defenſores, qui non aliam ob cauſam eius ſenſum damnare refugiunt, niſi quia ſic illum interpretantur, vt catholicus eſſe à nemine negari poſſit.

Conſequens eſt ſecundò illos Epiſcopis in nullo protſus dogmate refragari. Quamuis enim Epiſcopi ſenſum Ianſenij damnent, illi damnare renuant, tamen hæc omnis diſſenſio nominis eſt, non rei. Arbitrantur Epiſcopi in Ianſenio eſſe doctrinam quandam omnibus ſcholis catholicis ignotam, ab Ianſenio vel ipſomet teſte recèns inuentam, Auguſtino manifeſtè repugnantem, toto orbe damnatam,

à ſummo Pontifice percuſſam; quæ denique proprium propoſitionum ſenſum contineat; & ideò illum ſenſum quiſquis eſt tandem, nullo enim ipſum loco indicant, meritò proſcripſerunt. At illi qui in Ianſenio monſtroſum illum ſenſum omnino non vident, & nihil aliud in ipſo deprehendunt, niſi gratiæ efficacis doctrinam omnibus ſcholis catholicis notiſſimam, à Ianſenio Thomiſtarum conſenſione confirmatam, ab Auguſtino vel fatentibus aduerſariis apertè traditam, ipſis Epiſcopis, ipſi ſummo Pontifici probatiſſimam, & à proprio propoſitionum ſenſu omnino alienam, vtique illum ſenſum, quem vnum in Ianſenio vident, damnare ſuâ ſubſcriptione non poſſunt.

Conſequens tertiò eſt, quidquid Ieſuitæ ad pariendam quandam iuris controuerſiam in Eccleſiâ machinentur, totam tamen diſceptationem in facto conſiſtere. Palam eſt enim illos Theologos, qui Ianſenij defenſores dicuntur, non aliter ab Epiſcopis quam in interpretatione Ianſenij diſſidere, quod qui facti quæſtionem eſſe neget, neſcio quid iuris aut facti quæſtionem appellet. Illa certè quæſtio ad fidem pertinere non poteſt: fides enim Scripturâ & Traditione nititur: at ſic interpretandum eſſe Ianſenium an aliter, quomodò Scripturâ aut Traditione probabitur?

Poſtremò, quod initio propoſueram, conſequens eſt, nullos in eccleſiâ hæreticos eſſe. Nemo enim hæreticus ob eiuſmodi quæſtionem quæ Traditione probari nequit, & in nuperi Autoris interpretatione ſita eſt. Nec verò vlli ſunt, quibus pertinacia in dogmate damnato defendendo iure objectari poſſit: nullum enim damnatum dogma à quoquam defenditur; aut ſi defenditur, ſine pertinaciâ certè defenditur: nam quale ſit illud prorſus ignoratur. Nemo autem pertinax dici poteſt in illo dogmate tuendo quod ignorat.

Quamobrem vt paucis omnia complectar, & aduerſariis os occludam, Propoſitiones in proprio ſenſu à me damnari iterum profeſſus, reliquas controuerſias ſic expedio.

Qui gratiæ efficacis neceſſitatem ab Epiſcopis, aut à ſummo Pontifice Ianſeniani ſenſus nomine damnatam dicere auſit, in illos mendaciſſimè contumelioſus eſt, quem ſatis ſit hoc argumento refellere. Si damnarunt Epiſcopi & ſummus Pontifex gratiam efficacē, iterum vtique libentiſſimè damnabūt. At (fidentiſſimè hoc dicimus) ipſi nec ex ſummo Pontifice, nec ex Epiſcopis vllum auferre decretum poſſunt, quo gratiæ efficacis doctrina à Thomiſtis omnibus defenſa damnetur hæreſeos. Igitur iſta doctrina prorſus ab omni cenſurâ libera eſt.

Secundò, qui Ianſeniani ſenſus defenſores aliud his verbis quàm efficacis gratiæ doctrinam, qualis à Thomiſtis defenditur, intelligere dicat, aut deluſus ipſe eſt, aut alios deludere vult.

Tertiò, qui propterea catholicos Theologos hæreſeos accuſet, quòd catholici Antiſtitis verba benigniùs interpretentur, neſcire reſtatur aut quid æquitas ſit, aut quid hæreſis.

Ex omnibus autem manifeſtum eſſe arbitror, niſi tantos clamores tolleret iniquitas vt vix exaudiri veritas poſſit, controuerſias illas quæ nunc tantâ animorum contentione tanquam grauiſſimæ, & ad ſummam Religionis pertinentes agitantur, ita leues, ita faciles eſſe, vt niſi collationem vtriuſque partis ſemper Ieſuitarum gratia præpediſſet, vel ſemihorâ omnes turbæ conſopiri, omnes diſſenſiones ſedari poſſent. De verbis enim æquiuocis, non de re ipſâ nunc diſceptatur, cùm à ſolidâ gratiæ efficacis controuerſiâ ad poteſtatis proximæ & ſufficientis verba, ad actus primos & ſecundos diſputatio abducatur; in quibus ſi varias vocum acceptiones ſuſtuleris, lites pariter ac contentiones prorſus extinxeris. Id quominùs adhuc fieret obſtitit potentia Ieſuitarum: fieri enim non poteſt quin continuò ſua Eccleſiæ tranquillitas reddatur, quod ne fiat omnibus modis agunt.

DISQVISITIO SECVNDA,

De vero ſenſu Ianſenij, & multis commentitijs ſenſibus illi affictis circa primam Propoſitionem.

NVLLOS in Eccleſiâ hæreticos eſſe qui diffiteri pergat, magis id optare maleuolè, quàm reuerâ ſentire videatur. Reſtat temeritatis erratum, quo nonnulli Theologi aſpergi poſſint; non leue illud quidem, at humanum tamen, nec dignum omninò quod tantâ ſeueritate coërceatur: niſi fortè tam felici ſæculo viuimus, vt hæc demùm culpa iudicij potiùs quàm morum, cogitationis potiùs quàm facti, caſtiganda ſuperſit. Quàm multis vndique vitijs premimur, quæ aut prudenti, aut inerti indulgentiâ tolerantur! Quid ergo tantum committere potuit Ianſenius, cui doctrinæ ac probitatis laudem vel aduerſarij tribuunt, vt benignior de ipſo ſenſus, nullâ dignum veniâ ſcelus hoc ſæculo ſit, quod non modò tunc plectendum, cùm ſe profert & exerit; ſed ex ipſis animi latebris, adhibitis ſubſcriptionum tormentis eruendum videatur? Quid facient quibus non ſatis manifeſtum eſt Ianſenium erraſſe, vt ipſum damnare tutâ conſcientiâ poſſint? Silere ipſis in votis erat: at loqui compellit ſubſcriptionis exactor. Fidem ſuam palam profiteri non ſufficit. Nam ad Ianſenianum ſenſum tanquam ad ſcopulum ſemper vrgentur. Quid igitur? Nempe quod reſtat; eas rationes afferent quibus Ianſenium innocentem probent. Quod ſi quis grauiùs ferat, non ipſis imputet, ſed illis qui hanc neceſſitatem imponunt.

Ex illorum numero vel poſtremus ego, poſtquam primâ Diſquiſitione eum ſenſum qui Ianſenio ab ipſius defenſoribus tribuitur, catholicum comprobaui; hâc ſecundâ plus præſtabo, & ſic omninò ſentire Ianſenium aſtruam; non vt vllis Epiſcoporum decretis refrager, ſed vt temeritatis crimen aut purgem aut deponam. Si quis enim his quas proferam rationibus ſolidè reſpondeat, quin eius in partes concedam, nulla in me mora ſit. Sin autem id nullus poterit, non video quî temerarius exiſtimari poſſim, quòd iis argumentis crediderim, quæ refelli à nemine poſſint. Senſum Ianſenij circa primam tantùm propoſitionem hîc exquiremus, de cæteris aliàs locuturi ſi opus ſit; etſi vix neceſſe eſt, cùm omnes ab aduerſariis ad primam reuocentur.

ARTICVLVS PRIMVS.

Figuntur quædam Regulæ ad intelligendum Ianſenij ſenſum neceſſariæ.

AVtoris ſenſus ex verbis eruitur: nam verborum ea vis eſt, vt animi cogitationes exprimant. At quia verba nonnunquam varios intellectus habent, hinc ex circumjectis ſæpè ad certam notionem alliganda ſunt. Quod ſi quis Scriptor verborum ſuorum vim ipſe expoſuerit, tunc illo ſenſu ſemper intelligi in decurſu operis debent; & quoties id verbum occurrit, ipſa notio in mente ſubſtituenda. Viderunt hoc Geometræ, in veritate rimandâ omnium ſagaciſſimi. Hinc ad vitandos æquiuocationis errores verba in primis ipſa definiunt: conſtitutâ autem apud

Digitized by Google

illos alicuius vocis notione, qui de ſenſu eius adhuc dubitet, aut illam ex vulgi more, non ex ipsâ definitione interpretatur, meritò ab omnibus ridetur.

Nuſquam autem huius inſtituti maior neceſſitas extitit, quàm in hac controuerſiâ de ſenſu Ianſenij. Nam 5 Propoſitionum prima, cuius vnius voces apud Ianſenium reperiuntur, tam vagos habet ſignificatus, vt niſi illam ad certam notionem reuocaueris, nihil certi de ſenſu ipſius poſſis conſtituere.

Primò enim vox *iuſtis*, aut de omnibus, aut de quibuſdam, aut indefinitè accipitur.

Voces illæ, *conantibus & volentibus*, aut de conantibus per naturam, aut de conantibus per gratiam. Ruſſus de conantibus per gratiam, aut ſufficientem, aut efficacem, aut Molinianam: de conantibus per gratiam cui conſentiunt, aut de conantibus per gratiam cui renituntur; id eſt de conantibus fideliter aut infideliter.

Præſentes vires intelliguntur aut actuales, aut habituales; naturales, aut ſupernaturales; comparatè ad vires huius vitæ, aut ad vires alterius vitæ.

Vox, *impoſſibilia*, ſignificat impoſſibilitatem abſolutam, aut ſecundum quid; voluntariam, aut inuoluntariam: negat vel potentiam in actu primo, vel tantùm potentiam in actu ſecundo; vel remouet poteſtatem omnem, vel tantùm completam, perfectam, ſufficientem. Ruſsùm potentia completa, proxima, &c. duos habet ſignificatus, vt notat Aluarez: apud Molinianos ſignificat potentiam cui nihil deeſt; apud Thomiſtas etiam illam, cui deeſt adhuc aliquid neceſſarium, nempe gratia efficax.

Similiter vox *deeſt*, à quibuſdam accipitur, pro eo quod deeſt ſine peccato. Ita Nicolaï, & quidam alij. Ab aliis ſimpliciùs pro eo quod deeſt quocunque modo.

Gratia quæ deeſſe dicitur, aut eſt habitualis, aut actualis: illa verò vel ſufficiens vel efficax: ſufficiens, aut Moliniana, aut Thomiſtica: vtraque vel agendi, vel orandi.

Varias illas acceptiones ſi inter ſe permiſceas, miraberis quantus diſcrepantium aliquantiſper propoſitionum numerus exurgat, vt norunt omnes qui Arithmeticam callent.

ARTICVLVS II.

Singularum vocum notio conſtituitur.

CVm igitur non multiplicem, ſed vnicum ſenſum Ianſenius habuerit, antequàm de illo ſtatuas, priùs ſingula verba ad ſingulas notiones reſtringenda ſunt: tunc demùm liquidò vera eius ſententia patebit, quod à multis prætermiſſum iam varios nobis ſenſus Ianſenianos procudit.

IVSTIS.

Vocem *iuſtis*, à Ianſenio non de omnibus, ſed de quibuſdam tantùm iuſtis intelligi iam ferè omnes conſentiunt. Quod ſatis conſtat ex eo quod affert ex Auguſtino, paulò ante propoſitionis verba: *Quarumdam cupiditatum tentationes* ALIQVORVM *hominum vires ſuperare.* Ergò *iuſtis* idem eſt, ac *quibuſdam iuſtis.*

VOLENTIBVS ET CONANTIBVS.

Primò non loquitur Ianſenius de conatu naturali. Affert enim exemplum Petri ante lapſum, & Auguſtini *ante conuerſionem*, quorum infirmam voluntatem ſæpe ex gratiâ fuiſſe agnoſcit.

II. Non loquitur de plenâ voluntate & efficaci. Nam voluntatem, de quâ loquitur crebrò, ex Auguſtino vocat paruam, infirmam, & inualidam.

III. Certum eſt infirmæ illi voluntati ex gratiâ profectæ non conſentiri ex Ianſenio, ſed potiùs reſiſti. Nam de conatu quem habuit Auguſtinus ante conuer-

Digitized by Google

ſionem expreſsè ait : *Nonne conabatur Auguſtinus , quando dicebat ; Quibus ſententiarum verberibus non flagellaui animum meum , vt ſequeretur conantem poſt te ire , & tamen tanto conatui renitebatur?* &c. Et in eo ipſo loco vnde deprompta propoſitio, *reniſu concupiſcentiæ fieri* dicit , vt *homo non plenè velit , non integrè velit , non totâ voluntate velit.*

IV. Certum eſt voluntatem illam imbecillem afferre vires quaſdam. Non enim nullas eſſe, ſed inualidas dicit Auguſtinus, & ex Auguſtino Ianſenius.

V. Certum eſt denique voluntatem illam nunquam effectum habituram, niſi adſit per gratiam efficacem plena & integra voluntas. Ideo ſæpe ait , cum illa homines non poſſe benè agere, id eſt nunquam benè acturos eſſe.

Iam verò quid eſt gratia imperfectam voluntatem producens, quæ dat aliquas vires, aliquod poſſe , tale tamen vt effectu ſemper careat , niſi adſit efficax auxilium ? Quid eſt, inquam, illa gratia, niſi ea quam ſufficientem Thomiſtæ recentiores vocant, non nomine deſignata, ſed quod multò clarius eſt, ſuâ notione expreſſa ?

Hinc patet qnàm immeritò Ianſenius repudiatæ penitùs hoc loco ſufficientis gratiæ arguatur. Sed magis illud etiam conſtabit expoſito vocis illius *ſufficiens* ſenſu, provt à Ianſenio vſurpatur : quo minùs animaduerſo multos in errorem inductos video.

Svfficiens gratia et potestas, *quid apud Ianſenium.*

Nihil eſt quod hîc diuinationibus indulgeamus ; omnem enim dubitationem præcidit Ianſenius his verbis tom.3. lib.3. cap.1. *Vocamus*, inquit , *illam ſufficientem gratiam ſeu ſufficiens adjutorium , præter quod nihil aliud ex parte Dei per modum principij neceſſarium eſt , vt homo velit aut operetur ; ſic enim à multis recentioribus & vulgò ferè accipi ſolet.* Ecce apertiſſimè teſtatur ſolam ſe Molinianam intelligere.

Nunc vide de Thomiſticâ quid ſentiat. *Quòd ſi verò ſic accipiatur vt ſufficiens dicatur, ſicut à quibuſdam dicitur quod ſatis eſt vt homo dicatur poſſe operari , quamuis aliud neceſſarium ſit vt de facto operetur ; de huiuſmodi ſufficienti gratiâ non eſt hîc noſtra controuerſia. Talem enim ſufficientem fortaſſe non difficulter Auguſtinus admitteret, quamuis eam eſſe veram Chriſti gratiam de quâ quæſtio eſt, pernegaret.* Quod idem diſertis verbis de gratiâ ſufficiente habet Aluarez diſp. 92. n.2.

Quoties igitur negat Ianſenius gratiam imperfectæ voluntatis eſſe ſufficientem , idem eſt ac ſi diceret non eſſe Moliniano modo ſufficientem ; non eſſe ita ſufficientem vt nihil aliud requiratur. At quin ſufficiens ſit Thomiſtico ſenſu, nec negauit vnquam , nec negare potuit.

Ex his omnibus liquet hæc verba *conantibus & volentibus* ſic interpretanda eſſe, conantibus & volentibus per gratiam Thomiſtico ſenſu ſufficientem, & ei reſiſtentibus & ideò infideliter conantibus.

Impossibilia.

Non loquitur Ianſenius de impoſſibilitate abſolutâ. Omnibus enim locis fatetur mandarum quodlibet per gratiam efficacem impleri poſſe. Nec de impoſſibilitate inuoluntariâ : nam ex Auguſtino ſæpe ab illo citato omnes homines mandata ſeruarent ſi vellent. Non negat omnem potentiam : nec habitualem , quia loquitur de iuſtis, quos per gratiam habitualem aſſerit poſſe, *tom.3. lib 3. cap 15.* nec actualem , quia loquitur de conantibus qui per gratiam excitantem habent vires inualidas.

Quam ergò poteſtatem negat ? Audiamus ipſum optimum ſui interpretem. *Ad hanc* , inquit , *ſanitatem voluntatis aſſequendam , gratiam inuocamus , hoc ipſo*

clariſſimè profitentes deeſſe nobis ſufficientem ad illa præcepta facienda poteſtatem. Et adhuc clariùs paulò ſuperiùs de iuſtis volentibus & conantibus loquens. *Nondum*, inquit, *poſſunt tantùm velle, quantùm ſufficit ad implenda mandata.* Non negat igitur poteſtatem ſimpliciter, ſed negat *ſufficientem poteſtatem.* Quid eſt autem ſufficiens poteſtas Ianſenio? Meminerimus fixæ ſupra notionis: ea ſcilicet cui nihil deeſt ex parte Dei. Quamobrem cum hoc loco dicit, mandata eſſe impoſſibilia ſufficienter, idem eſt ac ſi dicat; Non ſunt poſſibilia eâ poteſtate cui nihil deſit. Itemque cùm negat poteſtatem illam eſſe completam, non Thomiſtico ſenſu negat: de hoc enim ne cogitauit quidem: ſed Moliniano tantùm negat; quia deeſt ipſi gratia efficax. Quamobrem vt notiones verborum iſtorum magis etiam infigantur, iterum hîc repeto illa verba: *Poteſtas ſufficiens, completa, proxima: Poteſtas cui nihil deeſt ex parte Dei: Poteſtas complectens omnia neceſſaria ad agendum*, idem omninò apud Ianſenium ſignificare, taliſque poteſtatis defectum aliquandò exprimi vel ſimplici voce *non poſſe*, vel duriùs etiam per vocem *impoſſibile*, quæ quidem ſignificatio, etſi dura & minus propria, non tamen autoritate Patrum caret, in primiſque Auguſtini & Proſperi.

SECVNDVM PRÆSENTES VIRES.

Eas vires intelligit Ianſenius quas iuſti habent in eo ſtatu quo inualidè & infideliter & conantur & volunt. Non probo, quia non negatur.

DEEST.

Nil notius in doctrinâ Ianſenij, quàm homini gratiam ſine ipſius peccato ſubtrahi non poſſe; nec hîc immoror in re non dubiâ.

GRATIA.

Non ſufficiens vtique, quia illam ſuppoſuit his verbis *conantibus & volentibus*, ſed ea quam inuocari dicit, vt plenè integréque velle poſſimus, id eſt efficax; eaque non orandi, loquitur enim de orantibus, & gratiam inuocantibus, non tamen tam fideliter & feruenter quàm debent; ſed agendi, & implendi actu præcepti.

ARTICVLVS III.

Verus Ianſenij ſenſus.

IGitur ad conſtituendum certò Ianſenii ſenſum, nihil aliùd opus eſt, quàm ſtabilitas verborum quibus conſtat propoſitio notiones pro ipſis verbis ſubſtituere. Sic enim nullus errori locus eſſe, vel ſi velis, poteſt. Ex iis autem collectis hic ſenſus exurgit: ALIQVA DEI PRÆCEPTA QVIBVSDAM HOMINIBVS IVSTIS CONANTIBVS ET VOLENTIBVS PER GRATIAM EXCITANTEM THOMISTICO SENSV SVFFICIENTEM, SED ET RENITENTIBVS ET IDEÒ INFIDELITER VOLENTIBVS, NON SVNT POSSIBILIA EA POTESTATE CVI NIHIL DESIT: DEEST QVOQVE ILLIS GRATIA EFFICAX AGENDI, QVA POSSIBILIA FIANT EA POTESTATE QVÆ COMPLECTITVR OMNIA AD AGENDVM NECESSARIA. Ineptam hanc verborum congeriem vocat Annatus, quia præcisâ ambiguitate nullum hîc fraudi locum reperit. Aſt ego aptiſſimam puto ad cauillationes ipſius elidendas. Æquiuocis enim & nominum quæſtionibus iamdiu Ieſuitæ chriſtianum orbem ludificantur: cuius mali vna cautio ac prouiſio, voces ipſas definire ne de vocibus fruſtrà litigetur. Quamobrem ſi ſolidam ſibi victoriam quærunt, hunc ipſum ſenſum his verbis expreſſum damnari diſertè à ſummo Pontifice curent. Hûc gratiam, hûc artes ſuas conferant: hûc machinas ſuas impendat numeroſa Societas. Sin autem id ſe impetrare poſſe diffidit, cur de Ianſeniano ſenſu tot turbas excitat, quem non niſi inuolutum audet laceſſere, euolutum attingere reformidat?

Digitized by Google

ARTICVLVS IV.

Senſum illum Ianſenij non eſſe proprium ſenſum propoſitionis in ſe ſpectatæ.

HIc meritò quæri poteſt, vtrùm ſenſus ille quem catholicum eſſe conſtat, quémque Ianſenianum etiam oſtendimus, ſit verus & proprius primæ propoſitionis in ſe ſpectatæ ſenſus? Reſpondeo non eſſe proprium, & facilè probo. Nam primò vox, *iuſtis*, cùm ſit indefinita, potiùs vniuerſaliter ſumi debet, quàm particulariter. Vt enim benè notat Franciſcus Amicus Ieſuita, t.8. d.ſp 3. n.67. *verba indefinita in materiâ doctrinali accipiuntur vniuerſaliter*, ſicut iſtam propoſitionem, Planetæ non niſi à ſole lucent, nemo aliter interpretatur, niſi omnes planetas à ſole lucere.

Secundò vox, *conantibus & volentibus*, ſignificat potiùs plenam voluntatem, quàm velleïtatem quandam, quæ non eſt ſimpliciter voluntas, vt ait S. Thomas 1. part. quæſt.19. art. 5. deinde ſignificat potiùs voluntatem ſine reniſu, quàm voluntatem cui validior voluntas reſiſtit. Quod enim ita volumus, magis nolle dicimur quàm velle.

Tertiò vox, *impoſſibile*, magis ſignificat impoſſibilitatem abſolutam, quàm ſecundum quid. *Nam* vt ait S.Thomas 1. part. quæſt.62. art.2. ad 2. *Impoſſibile propriè ſignificat id ad quod nullomodo peruenire poſſumus, ne quidem cum alterius auxilio.* Magis etiam propriè ſignificat impotentiam inuoluntariam, quàm voluntariam. Quod enim fit cùm volumus, cùm eo ipſo ſit in poteſtate noſtrâ, propriè impoſſibile dici non debet. Et cùm loquatur propoſitio de iuſtis volentibus qui non poſſe dicuntur, omninò ſignificare videtur impotentiam non voluntariam.

Quartò *gratia* cùm ſit nomen generis, magis propriè ſignificat quamcumque gratiam, quàm gratiam efficacem agendi.

Fatendum eſt igitur propoſitionem in ſe ſpectatam, & in proprio ac rigoroſo ſenſu, vt loquuntur Romani Conſultores, non vnam, ſed multas hæreſes complecti. At Ianſenij locum, ex quo illius propoſitionis verba reuulſa ſunt, minimè in iſto proprio & rigoroſo ſenſu intelligi iam demonſtrauimus; ſed in alio ſenſu improprio quidem, tralatitio, & catachreſtico, ſi verba ſeorſim ſpectes; & tamen iuxta notiones ab ipſo conſtitutas legitimo & maximè catholico. Non ergo poteſt ille hæreſeos accuſari; & multò minùs illi, qui eius ſenſum tuentur: nam illi his vocibus nec vſi ſunt vnquam, nec vtentur.

ARTICVLVS V.

Falſi ſenſus Ianſenio affícti.

SCrupuloſior ac minutior hæc ſingularum propoſitionis vocum interpretatio videri poſſit, niſi ex eâ facilis & expedita pateret via ad fictitios illos ſenſus explodendos, quibus Ianſenij doctrinam ipſius aduerſatij paſſim adulterarunt. Manifeſtum enim omnibus erit, illorum errorem inde proficiſci, quòd aliquas propoſitionis voces contra mentem ipſius interpretati ſunt; quod in ſingulis oſtendere non erit inutile.

I. Senſus falsò Ianſenio attributus, nempe Caluinianus.

Nil frequentius in iis Ieſuitarum ſcriptis, quæ Conſtitutionem anteceſſerunt, quàm vt Ianſenius Caluiniani erroris circa præceptorum impoſſibilitatem arguatur. Id habent præcipuè Claromontanæ Theſes an.1644. in quibus prima

propoſitio ex iis Lutheri & Caluini locis expreſſa dicebatur, in quibus illi hæretici apertè docent, impoſſibilia ſemper eſſe præcepta omnibus iuſtis, vtcunque ſpiritu Dei adjuuentur. At poſt Conſtitutionem cùm id viderent vehemẽter officere cauſæ ſuæ, velificatione mutatâ, iam negant vulgarem Caluini errorem de præceptorum impoſſibilitate omnibus generatim iuſtis vnquam Ianſenio attributum, ſed aliam quandam fictitiam & inauditam Caluini ſententiam, de impoſſibilitate præcepti quibuſdam iuſtis tantùm, ex defectu gratiæ efficacis. Sic nuper diſputare cœpit Annatus, ſed futiliter, ne quid grauius dicam. Quem enim alium intelligere potuerunt Romani Conſultores ac ſummus Pontifex, niſi verum & notum Caluini errorem, qui certè in proprio primæ propoſitionis ſenſu cum multis aliis continetur. An verò ſuſpicari debuerunt aut potuerunt neſcio quam Caluini hæreſim nondum natam, at ex Ieſuitarum cerebro propediem erupturam? Neceſſariò tamen à Ieſuitis hæc fabula inſtituta eſt, vt hoc ſuæ cauſæ grande vitium quodammodò ſarcirent. Sed vt ſæpè in magno numero quidam craſſiores reperiuntur, qui ſceræ ſuæ malè ſeruiunt; ita nuper contigit, vt quidam Ieſuita Aurelianenſis nomine *Craſſet*, Societatis ſuæ artes aut oblitus, aut non edoctus, rurſùs aduerſariis ſuis, quos Ianſeniſtas vocat, crudum Caluini dogma objectaret. In publica enim concione dixit, *Ex illorum ſententiâ conſectarium eſſe, omnes confeſſiones eſſe inualidas, quòd actum contritionis impoſſibilem eſſe dicerent.* Et ne tantæ calumniæ memoria intercideret, in famoſo quodam libello aduerſùs Aurelianenſem Epiſcopum, qui ipſum à ſacris concionibus interdixerat, ſcripto illam ipſam animosè propugnauit. Verùm hunc ad Societatem ſuam calliditatis magiſtram remittere ſat erit, vt eudem illam dediſcat audaciam. Interim ex eo conſtabit Caluinianum ſenſum, nempe *omnibus iuſtis mandata Dei eſſe impoſſibilia*, Ianſenio à Ieſuitis attributum eſſe, ſed falsò.

II. SENSVS FALSVS.

Ex illâ voce, Conantibus & volentibus, *malè acceptâ.*

Voces illas dupliciter accipi poſſe fatetur Carpinetus Procurator generalis Capucinorum, Conſultor in quinque propoſitionum cauſâ delectus. Aut enim intelliguntur, inquit, de iuſtis infideliter conantibus, *quo ſenſu*, ait, *catholica eſt propoſitio:* aut de iuſtis fideliter conantibus, & hoc ſenſu eſt hæretica. Et quia ille ſenſum Ianſenij damnare voluit, vt in ſequentibus votis indicat, vtrique hunc ſenſum Ianſenio tribuit: *Iuſtis volentibus & conantibus fideliter, mandata Dei ſunt impoſſibilia.* At cùm ſupra demonſtrauerimus per illos iuſtos *volentes & conantes* eos intelligi à Ianſenio, qui à gratiæ ſuauitate diſſentiunt, qui renituntur bonæ voluntati à gratiâ immiſſæ; patet etiam non eos intelligi qui conantur fideliter, niſi fortè diſſentire à gratiâ, & eius inſtinctus repudiare, ſit fideliter conari aut velle. Perſpicuum eſt igitur, ſenſum illum, quem damnauit iſte Conſultor, meritò quidem potuiſſe damnari; ſed à Ianſenij mente prorſus alienum eſſe.

III. SENSVS FALSVS,

qui eſt Annatinus,

Ex iiſdem vocibus, & ex verbo impoſſibilia *perperàm acceptis.*

Pater Annatus Molinianorum facilè primipilus, antequàm illam de Ianſenij ſenſu non exprimendo, ſed generatim damnando technam excogitaſſet, multis illum locis, provt ſibi viſum, expreſſit; vbique fraudulenter, & ex ſuo ac Societatis ſuæ genio, ſed præcipuè in *auillis* cap.8. pag.56. *Homines iuſti*, inquit, *quotieſcunque diuina præcepta tranſgrediuntur, ea tranſgrediuntur ex impoſſibilitate ſeruandi, quæ ſequitur ex defectu gratiæ ad conſtituendam ſeruandi potentiam neceſſariæ; eſto non*

deſit ſeruandi voluntas & conatus : hic ſenſus eſt germanus Ianſenij, & Ianſenianorum, idémque hæreticus. Sic ille.

At ex ipſo libenter quæſierim, quid tantopere laborat, vt Ianſenij ſenſus aduerſariorum ſuorum ſubſcriptione damnetur. Faciliorem longè viam ipſi demonſtrabo. Tollat Ianſenij nomen : iam ille Ianſenianus, vt ipſi videtur, ſenſus omnium ſubſcriptione damnabitur. Scatet enim æquiuocis, & prout ſonant termini, apertas hæreſes continet.

Primò, falſum eſt homines tranſgredi præcepta ex defectu gratiæ. Nam defectus gratiæ efficacis non eſt cauſa peccati, ſed mala voluntas.

2. Impoſſibilitas illa non peccandi, de quâ loquitur Annatus, cum voluntate ſeruandi præcepti conjuncta, manifeſtè ſignificat, impoſſibilitatem non à voluntate profectam.

3. Impoſſibilitas illa quam adſtruit, non ſolam remouet potentiam Molinianam, cui nihil neceſſarium deeſt, ſed etiam Thomiſticam. Talem enim eſſe vult, vt ei omnes Thomiſtæ aduerſentur.

4. Verba illa *voluntas*, & *conatus*, cum minimè reſtricta ſint, ex ſe ſignificant plenam & abſolutam voluntatem, non quandam velleïtatem; quo nomine etiam damnanda eſt Annatina propoſitio. Ergo ille ſenſum Ianſenij non expreſſit, ſed corrupit; & in his vocibus, *conantibus, & volentibus*, itémque in verbo, *impoſſibilia*, fucum fecit.

IV. SENSVS.

Ex eâdem voce malè intellectâ.

Quartum hunc ſenſum quamuis cum Annatino quadantenùs conueniat, viſum eſt ſejungere; quia planiùs multò & diſtinctiùs, animoque longè candidiore, à quibuſdam viris doctis & piis, veræ & chriſtianæ gratiæ amatoribus propoſitus eſt. Hi cùm Ianſenianorum nomen effugere, & nihilominùs catholicam & Auguſtinianam gratiæ efficacis doctrinam retinere vellent, vtrumque aſſequi ſe poſſe ſperarunt, ſi ita Ianſenij mentem interpretarentur, quaſi ille iuſtos gratiâ efficaci deſtitutos, omni prorſùs potentiâ ſpoliauerit, etiam eâ quam Thomiſtæ vocant, in actu primo; *ita vt etiamſi adſint cætera adjutoria, nihilo magis ipſi bonum velle poſſint, quàm cœcus videre, claudus currere, beatus peccare.* Sic illi Ianſenij ſenſum expreſſerunt, & quidem ipſius verbis: fateor enim comparationes illas eſſe depromptas ex *tom. 3. lib. 2. cap. 1. & 2* Simpliciter dicunt à ſe verba Ianſenij accipi, & ideò nullam ipſi injuriam inferri. In quo primùm videre oportuerat, an tali ſimplicitate ſua ipſorum verba expendi vellent. Quod profectò recuſarent. Nullus eſt enim ferè qui non alicuius hæreſeos argui poſſit, ſi verba preſſiùs vrgere & ad viuum reſecare liceat. Omninò vt in cæteris rebus humanis, ita ſermonibus noſtris niſi æquitas interueniat ex ſummo iure ſumma fit injuria.

Id hoc loco factum ab illis eſſe contendo. Quod remoto contentionis ſtudio paucis hic oſtendam. Sine gratiâ efficaci non magis poteſt iuſtus bene agere, quàm cœcus videre; agnoſco hæc Ianſenij verba. Ergò, inquiunt, non modò negat ſine gratiâ efficaci quidquam benè fieri, ſed omninò deſtruit eam potentiam in actu primo, quam Thomiſtæ defendunt. Nego hanc eſſe Ianſenij ſententiam, aut illam ex his verbis benè elici. Et cur negem affero. In omni comparatione non omnia ſimilia ſunt. Sufficit vt illa inter ſe conueniant, quæ inter ſe comparantur. Iam verò cœcus cum iuſto gratiâ efficaci deſtituto dupliciter poteſt comparari. Primò, ſi ſpectentur potentiæ in actu primo : ſic nulla inter vtroſque ſimilitudo, ſed potiùs magna diſſimilitudo. Cœcus enim caret internâ videndi virtute : iuſtus pollet interiori facultate benè agendi, etiam actuali, ſi

vult & conatur. At ſi ſpectentur iſtæ potentiæ in actu ſecundo, tunc in eo planè conueniunt, quòd ſicut cæcus videre actu & effectiuè non poteſt; ita iuſtus bene agere ſine efficaci gratiâ actu & effectiuè non poteſt. Plena eſt communis vita talibus locutionibus. Quis enim erroris arguat eum, qui ſanis oculis præditum non magis in tenebris poſſe videre, quam cæcum dictitet. Igitur ſi Ianſenius iuſtum cum cæco comparauit, ſpectando potentiam in actu primo, inepiè prorsùs locutus eſt, & ſi velis, hæreticè. Sin autem ſpectauit potentiam in actu ſecundo, rectè, catholicè, Thomiſticè locutus eſt. Verum eſt enim tam contingere non poſſe, vt iuſtus ſine efficaci gratiâ bene agat, quàm vt cæcus videat. Primo ſenſu, abſurdo illo ſcilicet & inepto, Ianſenium interpretantur viri eruditi. Scio, & doleo. Sed ab ipſis libenter quærerem, quid eos compulit tam prauè de illius iudicio ſentire. Simpliciter aiunt ſe eius verba interpretari. Verùm iubet nos Apoſtolus in bono ſimplices eſſe; at in malo, id eſt, cùm de aliquo incommodiùs ſentiendum eſt, idem nobis prudentiam imperat. Quid ergò illos mouerit neſcio: cur ab iis diſſentiam, illa me mouent.

Primùm, ridiculum mihi videntur Ianſenio conſilium tribuere, vt grande volumen compoſuerit ad euertendam potentiam quandam in actu primo, quæ nunquam in actum prodeat. Quid enim illi obeſt talis potentia? An illa prædeſtinationis diuinæ myſterium immutat? An efficacis gratiæ neceſſitatem tollit? Omninò magna quædam & grauis quæſtio eſt, vtrùm ſit neceſſaria gratia efficax ad benè agendum. At illâ ſemel ſtabilitâ, de gradibus illius benè agendi potentiæ, quæ in iuſtis, etiam efficaci gratiâ deſertis, manet, quæque nullum vnquam ſola producit actum, operosè diſputare, otioſorum hominum eſſe videtur. Quamobrem nequis mihi de illâ vnquam negotium faceſſat; profiteor illam me locare in ſummo gradu, dummodò nunquam ex illo gradu in actum vllum prodeat ſine efficaci Dei auxilio.

2. Ianſenius apertè per gratiam habitualem dari poſſe profitetur, *tom.3. lib.3. cap.15.* Idémque conantes & volentes vires inualidas habere dicit; ideò autem inualidas habere dicit; quia gratiâ efficaci egent ad actu operandum.

3. Diſertè Ianſenius *tom.1. lib.5. cap.11.* aſſerit gratiam efficacem eſſe adjutorium actus ſecundi. Hoc enim diſcrimen conſtituit inter gratiam poſſibilitatis, (quæ comprehendit gratiam ſufficientem Thomiſticam quæ dat poſſe) & gratiam efficacem, quam poſt Auguſtinum vocat adjutorium voluntatis & actionis, *Quòd adjutorium poſſibilitatis ſit adjutorium actus primi; adjutorium voluntatis & actionis ſit adjutorium* ACTVS SECVNDI. *Illud enim facit vt potentia in actu primo potens fiat, & ad volendum agendúmque habilis & præparata: hoc verò vt in actu ſecundo velit atque agat.* Supponit ergò manifeſtè Ianſenius actum primum ante gratiam efficacem.

4. Quo maximè iſtius interpretationis iniquitas oſtenditur, cùm ille *tom. 3. lib 2. c 3.* diſcrimen inter ſuam Thomiſtarúmque ſententiam explicat, illud in eo præcisè ſitum docet, quòd illi tam infirmum hominem eſſe fingant ante lapſum, quàm ipſe cùm Auguſtino aſſerit eſſe poſt lapſum. Quare vt Thomiſtæ homini ſtanti potentiam in actu primo largiuntur; ſic illam Ianſenius homini lapſo libenter concedet; dummodò maneat illud, gratiam efficacem ad benè agendum nobis in hoc ſtatu omninò neceſſariam eſſe.

Hæc de quarto illo ſenſu fuſiùs diſputaui, quod is vnus Ianſenio cum aliquo colore, licet vt videre eſt, dilatiore à bonis viris imputetur. Cæteri ſuâ ſponte ex poſitis fundamentis diſſiliunt, in primiſque ille quem quinto loco afferemus.

V. SEN-

V. SENSVS.

Ex voculâ, deeſt, *malè intellectâ.*

Pater Palauicinus Ieſuita, è Romanis Conſultoribus vnus, ſic ſenſum Ianſenij interpretatus eſt, vt patet ex illius ſuffragio recèns edito, quaſi iuſtis Ianſenius deeſſe voluerit gratiam ſine vllo peccato, ne originali quidem. Itaque videtur ſic accepiſſe voculam, *deeſt*, quomodò illam accipit Ioannes Nicolaï, qui eodem modo Ianſenij ſenſum interpretatur in ſuffragio cenſorio, pag. 9. *Cùm gratia*, inquit, *dicitur deeſſe, non omnimoda tantùm & abſoluta defectio, ſed ſpontanea ex parte Dei abdicatio indicatur, quâ iuuare planè nolit conantem licet ac volentem, qui manifeſtus Ianſenij ſenſus eſt, expreſſus ex Ianſenio per Arnaldum*; vnde ille nouam iſtam voculæ *deeſt* notionem hauſerit, cùm volet ediſſeret. Cæterùm ipſum in Ianſenij ſenſu planè decipi manifeſtum eſt. Ex illo enim homini ſtanti gratia nunquam defuit: lapſis deeſſe non poteſt ſine causâ, quæ ſit in ipſis, non in Deo, vt omnibus notum eſt.

VI. SENSVS.

Ex voculâ, Gratiâ, *malè intellectâ.*

Multi Romani Conſultores, in quibus eſt Thomas d'Elbene, & Raphaël Auerſa, illud Ianſenio crimini dederunt, quòd à iuſtis volentibus & conantibus non modò gratiam efficacem remouerit, ſed etiam ſufficientem Thomiſtico ſenſu. Quod cùm falſum eſſe ſupra demonſtrauerimus, & iſtos patet in ſenſu Ianſenij fuiſſe deceptos, cùm genericè gratiæ nomen accipiant, quod ſpecificè Ianſenius accepit. Idem cum iſtis ſenſiſſe videtur Nicolaus Cornet, qui cùm dixiſſet efficacis gratiæ doctrinam optimam eſſe, nihilominus Ianſenium reprehendebat, quòd non illam ſufficientis gratiæ condimento temperabat.

VII. SENSVS.

Ex eâdem voculâ malè acceptâ.

Nec ab illorum errore abludit Profeſſor Sorbonæ Chamillardus, qui negatam hoc loco vult à Ianſenio non modò gratiam agendi, ſed etiam orandi. *Suſtineo*, inquit in ſecundâ Epiſtolâ pag. 5. *hunc eſſe Ianſenij ſenſum: iuſtis volentibus & conantibus mandata eſſe impoſſibilia, quia nec adſit gratia agendi, nec gratia orandi & impetrandi diuini auxilij.* At in vtroque apertè fallitur; adeò enim hoc loco Ianſenius non ait gratiam orandi deeſſe, vt illam gratiam quam deeſſe dicit, ideò deeſſe probet quia oramus. Nemo autem tam abſurdus fingi poteſt, vt gratiam orandi probet deeſſe quia oramus, id eſt, quia gratiam orandi habemus. Et certè conatus ille & voluntas eſt gratia quædam orationis: orare enim ex Auguſtino eſt deſiderare; imò eſt agendi gratia, non efficax quidem, at Thomiſtico ſenſu ſufficiens. Verùm hic ipſius error alibi fuſiùs exagitatus eſt.

CONCLVSIO.

Hîc iam omnes non modò ab omni præjudicio liberos, ſed non penitùs priuatis ſtudiis occæcatos compello & obteſtor, vt ſeriò tandem ſecum conſiderent quàm pernicioſum exemplum in Eccleſiam inducatur, & quàm intolerando iugo catholicorum Theologorum fides opprimatur, conſcientia vexetur, hoc nouo extorquendarum ſubſcriptionum conſilio. Videant, quæſo, quid æquitatis habeat hoc inceptum. Quid enim? Poſtulatur à me vt quinque propoſitiones damnem. Facio, ac libenter. Non ſatis eſt, aiunt: illas in proprio ſenſu damnes oportet. Etiam hîc non inuitus obtempero. Vrgeor adhuc: Addas, inquiunt, neceſſe eſt, proprium illum ſenſum eſſe etiam Ianſenianum. Eia quid hoc ad fidem? Quid ad hæreſim? Sed tamen obſequi ſtudeo, ſi poſſim. Ianſenianum ſenſum damnari.

Digitized by Google

placet ? At quem potiſſimùm ? Nam multos video circumferri. Carpineticumne? an Annatinum ? Corneticum an Palauicinicum ? Chamillardicum , an Craſſeticum ? Vnum ſi eligam, cæteris injuriam infero. Quem voles, inquiunt, modò aliquem. Itane igitur vt Ianſenius erret meo arbitratu? Sed quid mihi affertur, vt meipſum in hoc damnando non erraturum credam , cùm cæteri omnes mihi aduerſentur?

Age igitur, prolixiùs agamus, & plus quàm poſtulatur vltrò præſtemus. Ianſenium damno prout explicatur à Palauicino , Annato , Corneto , Carpineto, Craſſeto, & cæteris huiuſmodi. Ita non iam vnum , vt exigitur, ſed ſeptem & plures etiam ſenſus Ianſenianos rejicio. Quid eſt ergò quod à me ampliùs peti poſſit ? Vt iſtos exiſtimem & profitear de Ianſenij ſenſu bene ſenſiſſe. Omneſne ? Qui poſſunt, cùm vni ſcriptori multiplicem ſenſum imponant, qui non niſi vnum habuit ? An ſingulos ? Si quem eligam ex ſeptem , ſex ex illis infenſos habebo. Deinde ſi ſingulos ſeparatim poſſum rejicere, cur non vniuerſos?

An igitur eò res denique redibit, vt Ianſenium in genere erraſſe fatendum ſit, abſtrahendo à quocunque ſenſu ? At prorsùs ignorare me fateor, quid ſit error in abſtracto , & in genere, cuius ſpecies aſſignari non poſſit. Neque enim genus ſine vllâ ſpecie cohærere in Logicæ elementis didiciſſe commemini. Aſſignetur ergò Ianſenianus ille ſenſus : alioquin quomodò à quoquam damnari poſſit non video.

Attendant igitur quorum id intereſt, in quàm horrendam perturbationem & caliginem præcipitetur Eccleſia, dum certorum hominum ſtudiis indulgetur. Quod totum eorum arte & conſiliis effectum eſt, qui ſemper omni ratione prouiderunt, ne tota hæc cauſa auditis vtrinque partibus, præciſis nominum quæſtionibus, conſtitutis diſſenſionis capitibus , in legitimo iudicio diſceptetur. Quod donec impetretur, infinitis ſemper contentionibus, quarum pleræque de nomine ſunt, iactabitur Eccleſia, & ipſius membra cæcâ concertatione inter ſe collidentur. Id gaudent, qui in hac confuſione potentiam ſuam & ſecuritatem quærunt. Id dolent quibus veritas quæ periclitatur , vnitas quæ ſcinditur, charitas quæ violatur, cordi & ſollicitudini eſt.

FINIS.

Digitized by Google